

Sprawozdania

Sprawozdanie

z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej

„Człowiek wobec kryzysu i choroby somatycznej”

Konferencja zorganizowana przez Instytut Psychologii Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Sekcję Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego odbyła się w Zakopanem, w dniach od 15 do 18 maja 2003 roku. W konferencji uczestniczyło 57 osób z 21 ośrodków, w tym 10 pracowników samodzielnych i 28 doktorów. Obradom patronował Komitet Naukowy w składzie: prof. Irena Heszen-Niejodek (Katowice), prof. Zygfryd Juczyński (Łódź), doc. Dorota Kubacka-Jasiecka (Kraków), dr Tadeusz Marian Ostrowski (Kraków), prof. Helena Sęk (Poznań), prof. Kazimierz Wrześniewski (Warszawa).

W trakcie obrad wygłoszono 4 wykłady i 34 referaty. W sesji plakatowej zaprezentowano 23 plakaty.

Konferencja należała do cyklu corocznych spotkań psychologów, naukowców i praktyków z całej Polski, zajmujących się problematyką psychologii zdrowia. Spotkania takie organizowały różne ośrodki uniwersyteckie, tradycyjnie w Ustroniu lub w Kołobrzegu. W tym roku obowiązek organizatora wzięła na siebie uczelnia krakowska.

Tematyka konferencji podyktowana była wiodącą problematyką badawczą Instytutu Psychologii Stosowanej UJ, ponieważ – zgodnie z tradycją – ośrodek organizujący konferencję proponuje swoje zagadnienia badawcze. Spowodowało to rozszerzenie tradycyjnego programu konferencji o problematykę psychologicznej interwencji kryzysowej.

Omówienie szczególnie interesujących ujęć teoretycznych i wątków badawczych poruszonych w wystąpieniach należy zacząć od wykładów, które cieszyły się szczególnym zainteresowaniem.

W pierwszym wykładzie prof. dr hab. Irena Heszen-Niejodek wyróżniła cztery wymiary zdrowia: somatyczny, psychiczny, duchowy oraz społeczny i omówiła je, zwracając uwagę na to, które z nich ulegają zmianie, a jakie utrzymują się w przebiegu życia człowieka. Wykazała, na podstawie badań empirycznych, że ogólnie znana teza, iż z wiekiem pogarsza się zdrowie, wymaga znacznej modyfikacji – zdrowie, w niedawno wyróżnionym aspekcie duchowym, osiąga apogeum dopiero około 60. roku życia.

Doc. dr hab. Dorota Jasiecka w swoim wykładzie omawiała doświadczenie kryzysu, rozumianego jako zagrożenie struktury „Ja” oraz poczucia tożsamości. Poruszyła między innymi kwestię życiowych wydarzeń krytycznych, rozpatrywanych jako przyczyna kryzysu. Najczęściej za tego rodzaju przyczyny uważa się wydarzenia, które następują w życiu człowieka. Okazuje się, że równie poważny problem stanowią wydarzenia, które nie następują, a powinny, ze względu na określone społeczne wzorce zadań życiowych, związane z fazami rozwojowymi. Takim wydarzeniem, które jest potencjalnie krytyczne, ponieważ nie nastąpiło w określonym momencie życia, może być awans zawodowy czy zamążpójście.

Prof. dr hab. Helena Sęk przedstawiła propozycję teoretycznego uporządkowania problematyki wydarzeń krytycznych oraz kryzysu w odniesieniu do zagadnień zdrowia i choroby. Rozważała okoliczności, które decydują o tym, czy określony kryzys staje się w życiu człowieka implikacją rozwoju, czy psychopatologii. Prawdopodobieństwo patologii występuje w przypadku trzech wyróżnionych przez autorkę typów kryzysu, a mianowicie: kryzysu o charakterze nagłego wydarzenia losowego, kryzysu losowego normatywnego (czyli związanego z normą rozwojową) u osób z niedoborem zasobów oraz kryzysu losowego normatywnego u osób, które już wcześniej doświadczyły zaburzeń zachowania. Prawdopodobieństwo wzrostu i rozwoju występuje po kryzysie normatywnym losowym u osób zdrowych.

Dr Tadeusz M. Ostrowski przedstawił przemiany obrazu człowieka poznawanego w różnych podejściach badawczych, poczynając od antropologii egzystencjalnej poprzez ujęcie idiograficzne do nomotetycznego, stosowanych w psychologii. Wykład miał charakter metarefleksji, której celem było określenie etapów redukcji obrazu człowieka, jakie zachodzą w procesie obiektywizacji wiedzy psychologicznej.

Wśród referatów zwraca uwagę problematyka psychologicznych aspektów chorób cywilizacyjnych, takich jak choroba nowotworowa, choroby układu krążenia oraz AIDS.

Chyba najbardziej zintegrowana tematycznie była sesja poświęcona psychologicznym problemom macierzyństwa i menopauzy z takimi tematami, jak: konflikty emocjonalne kobiet z ciążą wysokiego ryzyka, psychologiczne aspekty diagnostyki prenatalnej czy uwarunkowania intensywności objawów menopauzalnych. Podkreślić przy tym należy, iż sesja ta wynikała z zainteresowań badawczych samych uczestników konferencji, a nie w rezultacie wstępnego planu organizatorów.

W zakresie prewencji interesujące były prace o programach przeciwdziałających alkoholizmowi oraz uzależnieniu od substancji psychoaktywnych w szkołach.

Znaczące miejsce zajmowały także kwestie zaburzeń po urazach w okresie dzieciństwa i po stresie traumatycznym w pracy zawodowej oraz zagadnienia interwencji kryzysowej.

Obok wykładów i referatów przedstawiono 23 plakaty. Wszystkie prace były omawiane przez autorów w krótkich, pięciominutowych wystąpieniach. Komitet Naukowy, który oglądał prace i przysłuchiwał się komentarzom, przyznał trzy wyróżnienia, które otrzymały: mgr Małgorzata Guzowska z Uniwersytetu Warszawskiego (zespół prof. dr hab. Kazimierza Wrześniewskiego) – za pracę: „Porównanie dwóch koncepcji obronności i ich wpływu na emocje osób po zawale serca”, mgr Patrycja Stawiarska z Uniwersytetu Śląskiego (zespół prof. dr hab. Ireny Heszen-Niejodek) – za plakat: „Realizowanie się wymiaru noetyczno-duchowego jednostki a jej zdrowie psychiczne i somatyczne” oraz mgr Małgorzata Wysocka-Pleczyk z Uniwersytetu Jagiellońskiego (zespół doc. dr hab. Doroty Jasieckiej) – za poster: „Jawne i ukryte postawy wobec ofiar przestępstw”.

SPRAWOZDANIA

Oceniając całościowo konferencję, należy wspomnieć zarówno o jej zaletach, jak i problemach, które ujawniły się w czasie obrad.

Zaczynając od problemów, należy stwierdzić, że pomimo określonego tytułem zakresu prezentacji oraz wysiłków Komitetu Organizacyjnego w kierunku ujednoczenia treści, prace przedstawione w czasie konferencji charakteryzowała zbyt duża różnorodność tematyki. Było to spowodowane daleko idącą specjalizacją zawodową i naukową uczestników. Poza tym, obok psychologów w obradach uczestniczyli również lekarze i socjologowie. Plusem owej różnorodności była możliwość zapoznania się z badaniami naukowymi i doświadczeniami zawodowymi w szerokim zakresie. Interesująca była wymiana poglądów w dyskusji, możliwość naświetlania spraw z perspektywy swojej dziedziny wiedzy i doświadczeń. Z drugiej jednak strony można było odczuć wyraźny brak ogólnych teorii, które pozwalają integrować wyniki empiryczne. Z tym jest też związana potrzeba wyraźnej kategoryzacji podstawowych pojęć, czego nie przestrzegali wszyscy autorzy, mieszając takie terminy, jak przykładowo: stres, kryzys i stres traumatyczny.

Znaczącą wartością konferencji był wysoki poziom przedstawianych prac. W podsumowaniu obrad konferencji prof. Sękowa wyraziła uznanie Komitetowi Organizacyjnemu Konferencji, w składzie: dr Tadeusz M. Ostrowski (przewodniczący), mgr Wysocka-Pleczyk (sekretarz), dr Piotr Słowik oraz mgr Urszula Woźniak, wszyscy z Zakładu Psychologii Zdrowia i Interwencji Kryzysowej Instytutu Psychologii Stosowanej UJ, kierowanego przez doc. Dorotę Jasiecką.

Organizatorzy w swoim działaniu starali się ubogacić standardową formułę konferencji o nowe wartości, takie jak: po pierwsze – zrównoważenie stojącego na wysokim poziomie programu naukowego z urozmaiconym programem spotkań towarzyskich celem umocnienia relacji społecznych w środowisku i umożliwienia nieformalnej dyskusji będącej podstawą dysputy naukowej, po drugie – elastyczne reagowanie na potrzeby uczestników i dostosowywanie realizacji programu do rozwijającej się sytuacji z korzyścią dla przebiegu konferencji i – po trzecie – zaproszenie na wykłady czołowych przedstawicieli poruszanej na konferencji problematyki.

Konferencja została dofinansowana ze środków prorektora Uniwersytetu Jagiellońskiego ds. Naukowych – prof. dr hab. Marii Nowakowskiej, dziekana Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ – dr hab. Michała du Valla oraz dyrektora Instytutu Psychologii Stosowanej UJ – doc. dr hab. Doroty Kubackiej-Jasieckiej. Organizatorzy oraz uczestnicy konferencji serdecznie dziękują wszystkim sponsorom.

Tadeusz Marian Ostrowski
Uniwersytet Jagielloński